

підприємства, не можуть повною мірою забезпечити процес не тільки розширеного, але й простого відтворення. Основним завданням таких контролюючих систем, які є складовою частиною аналітичної роботи на підприємстві, є своєчасне розміщення замовлень на поповнення запасів ресурсів і залучення в господарський оборот зайво сформованих їх видів.

Використання даних підходів, принципів і методів управління матеріально-технічним постачанням в будівництві сприятиме підвищенню ефективності функціонування підприємств даної галузі економіки в умовах нестабільності зовнішнього середовища.

Список літератури:

1. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / [за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової] – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с.

ЕВОЛЮЦІЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

*Шаповал В.М., д.е.н., завідувача кафедрою економіки підприємства,
Пашкевич М.С., д.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,
Мануел А.К., аспірант кафедри економіки підприємства,
ДВНЗ «НГУ», м. Дніпропетровськ, Україна*

У розв'язанні гострих соціальних проблем, які нині стоять перед людством (особливо перед українським суспільством), дедалі більшого значення набувають відродження і розвиток благодійної діяльності різних організацій та установ, спеціалізованих громадських об'єднань і приватних осіб. Адже благодійність – це вияв цілеспрямованої уваги до людей, які з різних причин не можуть власними силами забезпечити собі хоча б мінімальні умови для існування (на відповідному загальному рівні цивілізованості суспільства), надання їм посильної допомоги у збереженні й організації своєї життєдіяльності, матеріальне й духовне підтримання їх.

Актуальність теми дослідження визначається тим, що для глибшого осмислення більшості проблем, що виникли перед людством, потрібне звернення до величезного історичного досвіду попередніх поколінь. Сучасна наука має можливість, об'єктивно переосмисливши минуле, вийти на якісно новий рівень, тим більше що багато питань було вивчено недостатньо, в їх числі і проблема благодійності.

Саме прагнучи відновити загублений моральний, релігійний зв'язок минулих, теперішніх та майбутніх поколінь, варто звернутися до історії благодійності.

В українській благодійності можна виділити декілька етапів. Зупинимося на них більш детально.

Так, перший етап – зародження благодійності (від первіснообщинного ладу до заснування Київської Русі (IX ст.)). Інстинкт самозбереження, споконвічно властивий суспільній людині, підказував їй, що вижити можна тільки разом, в умовах взаємодопомоги й взаємопідтримки. Саме на цих початках існували й розвивалися племена кривичів, дреговичів, радимичів і т.д. Благодійність на цьому етапі мала вигляд неформальної взаємодопомоги у спільнотах, які стихійно створювалися через необхідність людей кооперуватися, щоб вижити. Добровільна форма співпраці породжувала деякі первісні принципи: турботу про інших, взаємовиручку, обмін ресурсами в натуральній формі тощо. Варто підкреслити, що допомога на цьому етапі

мала примітивні форми, не була організованою та регулярною. Вона виникла в умовах формування людського суспільства, становлення головних соціальних інститутів. Взагалі допомога хворим, бідним та убогим – це стародавня традиція та моральний обов'язок слов'янських народів.

Другий етап (IX ст. – кінець XVI ст.) – від заснування Київської Русі благодійність проявляється вже на суспільному рівні як соціальне явище. Найпоширенішою формою благодійності в ті часи була князівська доброчинність. Благодійність князів здійснювалася через роздачу милостині, харчування на княжому дворі, розвезення продуктів по місту для нужденних, хворих, одиноких, підтримку церков, розвиток освіти та культури тощо. Поширенню благодійності сприяло у 988 р. хрещення Русі.

Як свідчить історія, християнство справило значний вплив на розвиток благодійності. Саме із зміцненням і поширенням християнства, у свідомість слов'ян усе більше проникали й стверджувалися уявлення про піклування й милосердя до ближнього. Релігійні заповіді виявилися співзвучні слов'янській духовності. Інститут церкви став не тільки носієм нової суспільної практики допомоги й підтримки, але й нової філософії допомоги, заснованої на християнських канонах милосердя. У цій сфері формуються парадигмальні ідеї. Спостерігається прямий зв'язок між поширенням у Древній Русі в цей період писемності, а разом з нею християнської літератури, і ствердженням у свідомості наших предків подань про любов до ближнього, про християнське милосердя.

Церква мала досить широку мережу інститутів підтримки нужденних, багато в чому контролювала юридичне життя суспільства, маючи владу не тільки духовну, але й політико-економічну. На території давньоруської держави складається тип відносин, привнесений з Візантійського православ'я, коли відбувається ідентифікація влади й церкви. Патерналістична політика держави стосовно церкви, «делегування» владою й розширення повноважень Церкви дало їй можливість оформитися в самостійний інститут соціальної допомоги. Монастирі-Вотчини звичайно виникали за межами міст із більш вигідною системою інвестицій для мирян. Монастирі скуповували землі, села, міста й ставали великими власниками, заодно зміцнюючи свій статус суб'єкта допомоги нужденним й перевершуючи в цьому князівську владу.

Тривалий час існуюча в східних слов'ян язичеська форма підтримки, «гедзя», милостиня як найдавніша форма допомоги ближньому, із введенням християнства переосмислюється й трактується в контексті релігійної моралі як милостиня, частина культури соціально необхідної поведінки будь-якого християнина, невід'ємна частина соціогенома, що виражає певні форми народного єднання, закріплена в законі. Вона була основною формою підтримки нужденних ще й тому, що первісно християнство на українських землях не було ідеологією й світоглядом більшості.

Перші східнослов'янські монастирі з їхньою замкнутістю, відчуженістю від мирського життя й аскетизмом, поступово стають притягальними для язичників із самих віддалених місць. У тих умовах монастирі являли собою особливу багатофункціональну систему самопідтримки й допомоги, де утворився свій тип підтримки людині, пов'язаний з найважливішими сферами його життєдіяльності: спілкуванням, навчанням, спільним проживанням у спільності, лікуванням, веденням господарства. Монастирі за підтримки центральної й місцевої князівської влади поступово висуваються в центр добродійної діяльності, виконуючи функції лікування, забезпечення незаможних через одноразову допомогу продуктами

(милостиня), навчання й соціальний контроль (у монастирі на перевиховання посилалися невірні й розпусні дружини й удови).

Трохи інша система підтримки існувала в церковних приходах. На відміну від монастирів з їх закритою організаційною структурою, приходи пропонували й «відкриті» форми допомоги нужденним. Церкви позичали «убогим» селянам гроші, хліб, насіння, сіно й інше під заставу майна й без такого, виконуючи роль своєрідного «благодійного банку». Часто «борги» не стягувалися десятки років. У приходи проводилися різні заходи щодо піклування й навчання грамоті сиріт, допомоги старим і інвалідам, захисту дружин від тиранії чоловіків і багато інших. Приходи збуджували в єпископатних судах розгляд різних справ по цивільному судочинству.

Отже, на даному етапі розвитку благодійності найбільшого поширення набула форма допомоги нужденним переважно від церкви та держави, в меншій мірі – від приватних осіб.

Взагалі, церковна практика милосердя й благодійності з перших років введення християнства на східнослов'янських землях розвивалася за двома основними напрямками:

а) монастирська система допомоги, здійснювана в силу особливостей суб'єкта, в основному в закритих формах;

б) парафіяльна система, де допомога здійснювалася у відкритих формах.

Що ж стосується державної підтримки нужденних, то в цей період виразно окреслювалися два основних напрямки, що доповнювали один одного. Перший – продовження традицій Володимира та інших князів, які були прикладом особистого благодіяння і захисту убогих, старців, сиріт та інших страдників. Другий – посилення організуючого начала, удосконалення форм і масштабів державної підтримки соціально вразливих верств населення при збереженні й заохоченні благодійницької діяльності церкви.

З 80-х років XVI ст. до початку XVIII ст. тривав третій етап розвитку благодійності в Україні. У цей час починають засновуватися та активно діяти братства (в Дрогобичі, Перемишлі, Більську, Холмі, Замості, Бережанах), які відкривали школи й шпиталі для бідних та утримували їх власними засобами.

Варто зазначити, що братства відіграли значну роль у суспільно-політичному та культурному житті суспільства, в боротьбі проти політики національного і релігійного утисків Польщі та католицької церкви в Україні і Білорусії. У 1585 р. у Львові було засновано найвпливовіше перше Успенське братство, члени якого розгорнули широку діяльність: придбали друкарню, відкривали школи.

Дане явище свідчить про виникнення так званих перших неприбуткових організацій як нової форми допомоги та додаткового джерела ресурсів для нужденних, подібними до яких за своєю природою та функціями були братства.

Окрім того, в цей час набуває широкого розвитку форма благодійності приватних осіб – меценатство. У XVI ст. найвідоміші своєю меценатською діяльністю – рід Острозьких (Костянтин Іванович Острозький та його молодший син Костянтин (Василь)). Так, князь Костянтин Острозький уславився як захисник православної віри, даючи щедрі пожертви на храми. Князем було споруджено дві церкви у Вільно, а в Острозі засновано монастир Святої Трійці. Острозькі постійно підтримували великими грошовими жертвуваннями Києво-Печерський монастир. В полі зору Острозького був і Дерманський монастир, ктитором якого був його дід. Православне духовенство, в знак пошани захисника і мецената, поховало Костянтина Острозького в Києво-Печерській лаврі в Успенському соборі [1].

Князь Костянтин (Василь) Острозький засновував школи по містах і містечках та заснував Острозьку Академію і подарував багату бібліотеку. В Острозі, разом з академією, було закладено друкарню, де вперше надруковано Біблію та ще 25 книг. За свій кошт відсилав у Європу найкращих випускників академії, які продовжили своє навчання у Падуї, Венеції, Варшаві, Кельні. В академії навчали не тільки грецькою та латиною, а давньоруською мовами [2].

Завдяки діяльності князя-мецената Острозького Острог став освітнім центром України того часу.

Українським меценатом та благодійником був випускник Острозької Академії Петро Конашевич-Сагайдачний. З його діяльністю пов'язують заснування Київської колегії, яка згодом перетворилася на знамениту Києво-Могилянську академію. Він опікувався Київським та Львівським братством. До Київського Братства він увійшов разом з усім Військом Запорозьким, пожертвувавши кілька тисяч польських злотих на відновлення Богоявленського монастиря та підтримку братської школи. Також надавав матеріальну підтримку школам, був ктитором та фундатором Братського Київського монастиря, надавши йому заможні села. Львівському братству заповів півтори тисячі золотих червінців. Піклувався і про інші монастирі, церкви і школи. У заповіті Петро Сагайдачний наказував нажити ним майно, яке було не малим, віддати «...на науку і на навчання діток християнських при церкві Успіня Пречистої Богородиці, на виховання бакалаврів учених й на вічні літа задля пожитку їхнього офірував» [2].

Поряд із переліченими іменами варто зазначити імена Петра Могили, Івана Мазепи, родини Розумовських, які сприяли розвитку освіти та культури.

Четвертий етап – XVIII–XIX ст. – характеризується всебічним розвитком меценатства та спонсорства у сферах культури та освіти не лише «за покликом душі», а й для популяризації своєї персони у суспільстві.

Серед меценатів, що належали XVIII–XIX ст. і зробили вагомий внесок у розбудову культури, імена канцлера Російської імперії О. Безбородька, козака-вельможі Д. Трощинського, меценатки з козацького роду Єлизавети Милорадович та Григорія Галагана. Так, наприклад, Д. Трощинський шанував українську старовину, у Кибенцях заснував приватний театр, у місті Кагарлик звів палац, заснував бібліотеку і посадив великий парк. Меценат підтримував Я. Маркевича, В. Капніста, В. Боровиковського, став одним із ініціаторів видання «Енеїди» І. Котляреського [3].

Григорій Галаган, як земський і громадський діяч багато зробив для освітнього розвитку та матеріального добробуту населення. Він відкрив у Прилуцькому повіті Сокиренецьке ощадно-позикове товариство; в 1876 р. склав детальний план початкового навчання в Прилуцькому повіті, який був цілком прийнятий земством і завдяки якому Прилуцький повіт за кількістю учнів займав в 1870-х і 80-х роках перше місце в губернії. У тому ж році Галаган пожертвував садибу в селі Дехтяр для побудови ремісничого училища на 100 чоловік за відділами: столярно-токарем, ковальським, слюсарним і модельно-литейним, яке існує і понині. У Києві 1 жовтня 1871 р. винятково на кошти Галагана (у пам'ять померлого його сина Павла) було відкрито колегію Павла Галагана – закритий навчальний заклад. Ним видано: «Збірка етнографічних матеріалів, що стосуються Малоросії»; «Южноруські пісні з голосами» (1857 р.); «Детальний опис малоросійської вертепної драми в тому вигляді, як вона збереглася в селі Сокиренцях» («Київська Старина» за 1882 р.) [3].

П'ятий етап (XIX – початок XX ст.) вважається «золотою добою» українського благодійництва через значну кількість меценатів. В кінці XIX – початку XX ст.

внаслідок соціально-економічних перетворень, викликаних відміною кріпацтва, розвитком ринкових відносин та підприємництва відбувається активізація суспільно-культурної діяльності. Розширилось і поле діяльності меценатів. Вони робили вигідні замовлення художникам, оплачували їх закордонні творчі поїздки, купували твори мистецтва з виставок, засновували власні галереї, залучали до співпраці діячів культури та мистецтва. Виробилась своєрідна система так званого «малого меценатства», яка сприяла зібранню мистецької спадщини в приватні колекції. Серед таких приватних колекцій, колекції О.М. Алфьорова, К.М. Скаржинської, Б.Г. Філонова, І.І. Шараневича. Під час виставки церковної старовини в Петрограді збирались кошти потерпілим у Першій світовій війні солдатам. До виставки долучились і українські колекціонери: Б.І. Ханенко представив хрести, ікони із свого зібрання, О.О. Бобринський – емалі. В свою чергу, митці не вважали за сором звернутись з проханням про фінансову допомогу до меценатів. У цей час меценати представляють дві групи: фундатори та організатори. Меценати пропагували свої надбання, поширювали наукові знання, утворювали перші благодійні фонди. Наприклад, до бібліотеки Київського Товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва Б.І. Ханенко передав шість томів власних «Старожитностей Придніпров'я». Подружжя Ханенків видало також каталог власної колекції «Зібрання картин італійської, іспанської, фламандської, голландської та ін. шкіл» (1899). Меценати Львова В. Дідушицький, А. Потоцький, Л. Сапега заснували добротинну організацію ім. К.Шайнохи з метою допомоги науковцям та літераторам. Досить популярним стає садове меценатство. У родових маєтках збирались предмети декоративно-прикладного мистецтва, картини, скульптури, бібліотеки. Самі ж садиби були шедеврами садово-паркового й архітектурного мистецтва. Митців зустрічали у садибах Тарновських – Качанівка та Мотовилівка, Миколи Кондратьєва – Низи, княгині Наталії Григорівни Яшвіль – Сункита, Княгинино тощо. Зростає допомога школам, лікарням. Крім того, поширюється соціальне благодійництво. Меценати піклуються про жебраків, покинутих дітей, безпритульних, глухонімих, людей похилого віку, хворих. Розширились і шляхи передачі коштів на благо закладів освіти. Це були духовні заповіти, стипендіальні фонди, пожертви благодійним організаціям і земствам. У деяких випадках заповідачі прохали присвоїти його ім'я запровадженому ним закладу. В цей час активну участь у благодійності беруть і жінки. Вони виступають опікунами освітніх закладів або головами благодійних товариств. Багаті спадкоємниці М. Браницька та А. Гавриленкова побудували у своїх маєтках храми, церковно-приходські школи, лікарні. Жінки з родини Терещенків, О.Н. та Н.В. Терещенко були членами Ради Київського Відділу Кураторства Імператриці Марії Федорівни про глухонімих [3].

Серед громадських діячів, меценатів початку ХІХ ст. вирізняється Іван Михайлович Скоропадський. У 1865 р. Скоропадський став головою Прилуцької повітової училищної ради, і почав займатися меценатською діяльністю в сфері освіти. У 1867 р. Іван Скоропадський заснував пансіон для підготовки народних учителів, учнями цього закладу могли стати тільки сільські діти, кращі випускники сільських училищ. Всі вони були на особистому забезпеченні Івана Михайловича. Потім меценат заснував перше в місті жіноче початкове училище. При його фінансовому сприянні було відкрито безліч шкіл і гімназій. Крім того, саме завдяки Івану Скоропадському, в Україні з'явився один з кращих дендрологічних парків Європи – Тростянецький парк, куди з усіх кінців світу були зведені екзотичні рослини, дерева і кущі [4].

Родина Ханенків підтримували мистецтво, допомогли у заснуванні Київського художньо-промислового і наукового музею.

Тарновський Василь Васильович (молодший) був щедрим меценатом українських культурних ініціатив: зокрема, допомагав «Київській Старовині» в 1890-х рр. і київському історичному музею. Тарновський зібрав велику колекцію козацько-гетьманської музейної та архівної старовини і створив унікальну збірку Шевченкіади. Видав альбом з фотографіями офортів Шевченка, каталог своїх музейних колекцій, альбом гетьманів («Історичні діячі Південно-Західної Росії» В. Антоновича і В. Беца). Василь Тарновський товаришував з Тарасом Шевченком, допомагав йому. Меценат після смерті поета подбав про облаштування його могили в Каневі. Тарновського називають батьком-засновником Музею українських старожитностей (зараз – Чернігівський державний історичний музей) [3].

Про родину Симиренків можна сказати, що це родина промисловців-цукроварів, конструкторів, власників заводів, пароплавів, вчених-садівників, меценатів. Початок родині дав Федір Симиренко, який із трьома братами Яхненками заснував фірму «Брати Яхненки й Симеренки». Будуючи на Черкащині завод для обробки буряків, спорудили лікарню на 150 ліжок, шестикласну школу, театр, газове освітлення. У голодному 1830 р. годували десять тисяч селян. Протягом 40 років Симиренки передавали одну десяту своїх доходів на розбудову української культури. Вони фінансували журнали «Україна», «Рада» та ін. Матеріально підтримували М. Драгоманова, М. Коцюбинського. Свій маєток ціною близько 10 млн крб. Василь передав на потреби української культури [2].

Можна назвати ще багато прізвищ меценатів, які зробили великий внесок у розвиток та підтримку культури в 30–80-х роках ХХ ст.

Шостий етап розвитку благодійності розпочався на початку ХХ ст. і триває до сьогодні. Аналізуючи сучасний стан благодійної діяльності в Україні, варто звернути увагу на діяльності сучасних українських компаній у цій сфері. Незважаючи на те, що благодійну діяльність в різний спосіб здійснює чимала кількість підприємців, філантропія у чистому вигляді ще не є системним та поширеним явищем в Україні. Узагалі, сьогодні в Україні існує три типи бізнес-компаній: перша категорія має чітко визначену політику, спрямовану на благодійність; друга категорія не дотримується формальних процедур, а керується емоціями та співчуттям до близьких; третя категорія не займається благодійністю з цілої низки причин.

Компанії, які мають чітку стратегію благодійної діяльності, працюють з декількома перевіреними партнерами в цій галузі і розглядають запити тільки від тих організацій, які повністю відповідають корпоративній філософії та ідеології компанії. Прикладами таких компаній є здебільшого представництва іноземних компаній в Україні («Кока-Кола Беверіджиз Україна», «БАТ Україна», «Майкрософт Україна», «Сіменс Україна» та ін.). Вони здебільшого керуються єдиними принципами, що були розроблені в Головному офісі для всіх представництв. Іноді суворі процедури можуть бути послаблені, але в будь-якому випадку рішення про надання допомоги в таких мультинаціональних корпораціях приймається не нижче регіонального офісу. Серед українських компаній, які керуються стратегічними підходами у благодійній діяльності, слід виділити наступні: Групу «Систем Кепітал Менеджмент», ФК «Артеріум», ГК «Фокстрот», ГК «Воля», компанію «XXI століття», «Київстар» та ін. [5; 6].

Другий тип компаній, які надають благодійну допомогу, це ті, в яких немає довгострокової стратегії та які не дотримуються чітких процедур. У них все залежить

від конкретного запиту. Рішення в таких організаціях приймає вище керівництво або відділ маркетингу. Люди керуються більше співчуттям, ніж формалізованими процедурами. Варто також зазначити, що напрямки благодійної діяльності досить різноманітні. Найбільш поширеними з них є: соціальна сфера, наука і освіта, культура і мистецтво, спорт, екологія.

І, нарешті, третій тип компаній взагалі не надає благодійної допомоги. Цьому є декілька причин: низькі доходи вітчизняних підприємств; вкрай негативний імідж українського бізнесу, який зіпсував свою репутацію зловживаннями з благодійними внесками у минулому; недосконалість податкового законодавства, відсутність будь-якого стимулювання з боку держави тощо.

Але, як показує досвід, благодійність і її розміри залежать не тільки від фінансових показників підприємств. Українські бізнесмени ще не відчують потреби творити добро. Іншими словами, у багатьох українських бізнес-організаціях і установах відсутня культура благодійності. А ті компанії, які здійснюють благодійну діяльність в Україні все ж таки стимулюються, але іншими, нематеріальними методами: шляхом популяризації через ЗМІ або нагородження державними нагородами осіб, які зробили значний внесок у благодійність.

Незважаючи на те, що сьогодні ще немає повного розуміння доцільності благодійної діяльності серед вітчизняних бізнес-компаній, благодійництво та добродійність вже стали невід'ємною частиною діяльності багатьох компаній, які підтримують українську науку, культуру, спорт, охорону здоров'я та беруть участь в інших важливих соціальних програмах. Найбільшою популярністю користуються місцеві або регіональні суспільно важливі проекти, спрямовані на підтримку бюджетних установ (лікарень, шкіл, інтернатів, дитячих садків тощо). Більша частина допомоги надається у вигляді фінансових відрахувань, але вагому частку благодійної допомоги також складають внески продукцією та послугами компаній. Для компаній, що надають благодійну та спонсорську підтримку важливо, щоб запит відповідав корпоративним цілям, мета проекту була зрозумілою, фінансова звітність прозорою і було зрозуміло, хто отримає переваги в результаті благодійного проекту.

Як показує практика, реалізація благодійних програм призводить до виникнення комплексного ефекту, який включає в себе ефект соціальний (вирішення гострих соціальних проблем, позитивні зміни у суспільстві); моральний ефект (одержання задоволення від дарування); економічний ефект або бізнес-ефект (business value added).

Головний видимий ефект благодійності – посилення доброзичливого ставлення і зміцнення зв'язків компанії зі своїми стейкхолдерами: покупцями, постачальниками, інвесторами, співробітниками компанії, місцевою громадою та ін. Високий благодійний імідж є своєрідним індикатором успіху і процвітання компанії, демонструє її сталість й обумовлює позитивне ставлення інвесторів, їх відносний спокій за майбутнє об'єкту інвестицій. Благодійність виступає також чинником, який позитивно впливає на економічні показники діяльності компанії. Розуміння цього факту і належне формування благодійної стратегії є важливим інструментом корпоративного управління. Усвідомлення благодійності як додаткового ресурсу розвитку бізнесу призводить до збільшення кількості компаній, зацікавлених в житті суспільства, і, відповідно, до збільшення інвестицій бізнесу в соціальну сферу. Участь у соціально-значущих акціях, надання різноманітних благ та інші заходи сприяють розвитку громадянського суспільства і підвищенню загального добробуту громадян.

Список літератури:

1. Митрополит Іларіон (Іван Огієнко) Костянтин Костянтинович Острозький [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://staremisto.info/index.php/statti/item/26-%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82-%D1%96%D0%BB%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%BD%D1%8F%D0%B7%D1%8F-%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8F%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%81%D1%821-9.html>.
2. Пасічник М.С. Історія України / М.С. Пасічник. Навчальний посібник. Вид.2. Державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи. К.: «Знання», 2008.
3. Українські меценати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8>.
4. Меценатство в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mecenat-club.org/about/in_ukraine/.
5. Шаповал В.М. Благодійність як регулятор розвитку бізнесу в Україні / В.М. Шаповал // Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки України / Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Алушта, 1–3 жовтня 2009 року. – Симферополь, 2009. – С.19–20.
6. Шаповал В.М. Благотворительность как условие повышения качества жизни людей / В.М. Шаповал, Т.М. Черкавская // Посткризисный мир: глобализация, многополярность, модернизация, институты / Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Ростов-на-Дону, 20–22 травня 2010 г.): в 3 т. Т. 2 / под ред. А.Ю. Архипова, Ю.М. Осипова, В.А. Алешина, В.Н. Овчинникова. – М.: Вузовська книга, 2010. – С.357–361.

СТРАТЕГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

*Артеменко Л.П., к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Феліковська О.О., студент, Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», м. Київ, Україна*

В умовах підвищеної нестабільності зовнішнього середовища та глобалізації особливого значення набуває стратегічне управління підприємством, яке передбачає формування обґрунтованої стратегії на основі глибокого осмислення визначальних економічних, технологічних, соціальних перетворень. У зв'язку з цим, очевидним і актуальним є питання розробки стратегії підприємства, спрямованої на стійкий розвиток [2].

На сьогодні, не існує загальновизнаного тлумачення терміну «стійкий розвиток», проте, під стійким розвитком підприємства будемо мати на увазі інтегровану систему управління підприємством, яка представляє собою збалансований, гармонійний довготривалий розвиток підприємства, головною метою якого є забезпечення цілісної рівноваги системи з урахуванням мінливих зовнішніх умов та досягнення високих результатів діяльності підприємства [3].